

Poděkování českým Němcům Jáchym Topol

Po šedesáti letech vychází na světlo další část naší zamlčené historie. Čeští Němci, jediní dosud neoslavení odpůrci nacismu, bojovali za svobodné Československo v armádách na západě i na východě. Ale nešlo jen o vojáky. Němečtí antifašisté kradli zbraně pro uprchlé ruské vojáky, skrývali židovské děti či krmili hladovějící české vězně. Na bojištích a ve věznicích jich zahynuly tisíce. A na ty, kteří přežili, čekal po válce těžký život v nepřátelském světě. Donedávna hrozilo, že jejich příběhy budou úplně zapomenuty. To se má nyní změnit. Je šedesát let po válce a vláda ke zbylým antifašistům vyslala jasný signál: přihlaste se!

Těch pár řádek v novinách, jimiž česká vláda ústy premiéra Paroubka poděkovala antifašistům německé národnosti, se celkem oprávněně pokládá za převrat. Téma protihitlerovského odboje českých Němců je v Čechách totiž příliš těsně svázáno s poválečným odsunem – zamlčovanou tragédií, která není překonána ani na prahu 21. století. K uznání německých antifašistů ale zřejmě dozrál čas. „Evropa se přestává obávat své minulosti,“ říká Tomáš Kosta, původce českého vládního gesta, přítel a poradce Willyho Brandta i Gerharda Schrödera, vězeň koncentračních táborů, mající s Němci, kteří byli proti nacistům, vlastní zkušenosti. „V Buchenwaldu mě zachránil antifašista, mistr v dílně. Chránil mě a dával mi jídlo. A koncem války náš transport u Kraslic rozbilo bombardování. Mladá Němka, která s sebou měla dítě, nám donesla vodu a chleba. Věděla, že kdyby ji chytili, tak ji zastřelí. Dost možná, že i ona pak byla mezi vyhnanými.“

Uznání bylo tedy vysloveno. A co dál? Dál je tu třicet milionů korun. Právě Tomáš Kosta stane v čele komise zodpovědné za to, jak s nimi bude naloženo. „Do kapsy nikdo nedostane ani korunu,“ říká šéf komise. „Jde nám o vyjádření vděčnosti, o morální gesto.“ Komise se obává, že v symbolických darech by se peníze rozdrobily. A mohlo by nastat i nedůstojné kádrování a licitování. Podle Kosty je nutné peníze utratit tak, aby povědomí o německých antifašistech už z Čech nevymizelo. V plánu je stálá expozice na způsob Spielbergova centra holocaustu v Los Angeles. Přestože historici už bádají v archivech, nejcennější částí mají být výpovědi žijících. „Zatím jsme ale pořád v první fázi. Část peněz použijeme na kampaň po celém světě. My ty lidi teprve hledáme,“ říká Kosta.

Ředitelem odboru států střední Evropy na ministerstvu zahraničí je Tomáš Kafka. Reakce antifašistů na vládní prohlášení jdou na jeho adresu. „Desítky tisíc těch, které chceme uctít, už bohužel zemřely,“ říká. „Samozřejmě ale stojíme také o svědectví přátel a známých.“ Na ředitelově pracovním stole leží malá hromádka papírů. „Vážíme si pamětníků, kteří pro nás sepíší svoje příběhy. Poskytujeme je badatelům,“ říká Tomáš Kafka. Jednou z těch, kteří se po létech mlčení ozvali, je i Herta Sedláčková.

Jsem aktivní!

Paní z Oder nedaleko Nového Jičína patřila celý život k těm, o nichž se příliš nemluví. Myslela, že její příběh je zajímavý nanejvýš pro příbuzné. Až teď se zdá, že se ledy hnuly. O Odrách vznikl dokumentární film a paní Herta v něm má hlavní slovo. Na festivalu Jeden svět se film promítal před pozornými diváky v zaplněné Lucerně. Poselství vlády antifašistům se v Čechách patrně strefilo do příhodné atmosféry. Sama Herta je trochu skeptická. „Mám radost, ale je pozdě!“ říká. Má na mysli všechny ty, kteří se uznání nedožili. Už ale ví, že alespoň její příběh nebude zapomenut. Po besedách se studenty v Brně a Praze má přijít na řadu Opava, Olomouc... „Jsem teď tolik aktivní!“ září drobná dvaosmdesátiletá paní, a pak její tvář trochu ztvrdne a dodá: „A oni jsou mrtví.“ Má myslí ty, kteří ji trýznili.

Před válkou v průmyslovém městečku Odry žilo pár českých rodin a asi šest tisíc Němců. Dělníci tu pochodovali pod rudými prapory, sedláci z okolí v oknech chalup vystavovali portréty Konráda Henleina. Po Mnichovu se Odry staly součástí Říše. „Byli jsme komunisti,“ říká Herta Sedláčková o své tehdejší mládežnické partě. „Spíš ale z odporu proti nacistům než kvůli ideologii. Koncentráky v Německu jsme totiž dobře znali. O těch sovětských jsme nevěděli nic.“ Někteří přátelé rodiny, včetně maminky Elsy, byli členové Komunistické strany Německa a pronásledování už zažili na vlastní kůži. Sama Elsa Stachová byla aktivistka a jezdila proti nacistům agitovat po Moravě. V roce 1938 při celoněmecké výstražné akci proti antifašistům, známé jako Mříž, pobyla ve vězení šest týdnů. Henleinovci Odrám přezdívali Malá Moskva a v nacistickém tisku místním antifašistům slibovali: „Kulka je ulita, oprátka připravena, neminou vás!“ „Což se později u mnohých z nás vyplnilo,“ říká Herta se smutným úsměvem.

„Kluci z Oder museli k wehrmachtu. Na frontě kradli zbraně a vozili je domů.“ Zbraněmi, šatstvem a jídlem zásobovali antifašisti z Oder britské vojáky, kteří utekli ze zajetí z kamenolomu v blízkých Jakubovicích, a také ruské zajatce, kteří prchali z pracovních táborů. Pro partyzány v Beskydech byli ozbrojení utečenci vítanou posilou. Přestože Elsa Stachová, Hertina matka, byla pro gestapo známá firma, rodina nechávala zajatce někdy i přespat. Hlavou Hertiny party byl její přítel, vojín wehrmachtu Erich Haas. Na dovolence ještě předal Hertě dvě pistole a několik granátů „pro Rusy“ – a pak ho jiní Rusové zabili na východní frontě. Všechno prasklo v létě 1944. Hertě bylo dvacet jedna. Tehdy ráno odnesla čtyřem Rusům do lesního úkrytu čerstvé koláče. Krátce potom na uprchlíky narazil německý hajný a jednoho zastřelil. Ostatní brzy pochytilo gestapo.

Smrt a svoboda

„Večer bylo vedro,“ vzpomíná Herta. „Ale okna jsme neotevřeli. Poslouchali jsme rádio.“ Dva gestapáci vtrhli dovnitř, ostatní obklíčili dům. Hertin otec, Herman Stach, nebyl doma, zatkli ho jinde. Sebrali Hertu, maminku Elsu, tetu a devadesátiletou babičku. Odvezli je do věznice v Novém Jičíně. Předvedli je před uprchlíky. „Zvedli ruce a ukázali na nás,“ říká Herta bez stopy trpkosti. „Maminku pak strašně bili. Nepoznala jsem ji. Rozmlátili jí obličej. Ruce měla svázané za zády,“ pokračuje Herta skrz slzy. Z Elsy Stachové při mučení tehdy dostali několik jmen odbojářů a zatkli je. „Bála se, že další výslechy nevydrží. V noci prý strašně prosila, že mě chce vidět. Byla tam jedna hodná dozorkyně, Češka Demelová. Vzala mě k mamince do cely. Nesměly jsme mluvit, jen jsem mámu objala. Ráno byla mrtvá. Někdo tvrdí, že to nejde, oběsit se s rukama za zády. Ale já myslím, že se jí to povedlo, protože moc chtěla. Demelovou pak po válce kvůli mému svědectví osvobodili.“ Sama Herta měla být popravená za zemězradu. Zachránil ji konec války.

Glejt antifašistky získala bez problémů. Také se ozvali Britové, které zachránila na útěku, a zvali ji do Anglie. „S tátou jsme váhali, ale nakonec jsme se rozhodli zůstat. Hlavně kvůli babičce. Z vězení se vrátila těžce nemocná a cestu ve vagonu by určitě nepřežila.“ V Odrách nedošlo k divokému odsunu ani násilnostem. Vlaky s tisíckami Němců odjížděly až v červnu 1945. „Už jsem věděla, že zůstanu. Ale bylo mi smutno. Vždyť odjížděli moji lidé. Ale mnozí na mě plivali, byla jsem pro ně zrádkyně. Pak dorazili přistěhovalci z českého vnitrozemí. Třeba z Hané, z Valašska. Ti o našem životě nevěděli vůbec nic. Ti na mě plivali, protože jsem Němka.“

Odsun

Vlaky plné Němců, které pozorovala Herta, patřily k historické události, které se nyní nejčastěji říká strohým slůvkem „odsun“. Před válkou žilo v Československu kolem tří milionů občanů německé národnosti. V roce 1948 jich tu bylo kolem 200 tisíc. Odborníci nezbytní pro průmysl a zemědělství, smíšené rodiny a antifašisté. Dobrá polovina z nich se ještě vystěhovala. Většina Němců byla ale odsunuta či vyhnána z Čech hned po skončení války. Tehdy také docházelo k výbuchům krutosti a masovým vraždám civilistů, jako třeba v Postoloprtech či v Ústí nad Labem. Odhady počtu zabitých kolísají mezi dvěma a třemi desítkami tisíc. „Strašlivá nenávisť k Němcům byla běžnou součástí tehdejšího života,“ říká historik Jan Křen, jeden z expertů Kostovy komise, který tuto dobu prožil jako student gymnázia. Přesto koncem války o existenci bojovníků proti nacismu, jejichž mateřštinou byla němčina, nikdo nepochyboval. Čeští Němci táhli se Svobodovou armádou z Ruska. Byli i mezi prvními padlými u Dunkerque. Tisíce Němců ze Sudet bylo nacisty vězněno a mnozí zahynuli. „Německý přínos osvobozovacím bojům se ale příliš nehodil nastupující komunisticko-vlastenecké propagandě. A šlo také o majetek,“ říká Jan Křen. Majetek byl českým občanům německé a maďarské národnosti konfiskován podle Benešových dekretů. Výjimku mohl připustit národní výbor, pokud šlo o „aktivní“ odpůrce nacismu. To slovo „aktivní“ si každý úředník mohl vyložit po svém. O majetek tak přišly desítky tisíc lidí s glejtem antifašisty. Výjimky tvořily nepatrné procento.

V prvních dnech po osvobození se v Sudetech při správních výborech ustavovaly i výbory Antify, tvořené většinou českými odbojáři. Před jejich členy museli Němci dokazovat svou protinacistickou aktivitu. Mohli rovnou získat i československé občanství. Hitler jim je totiž po záboru Sudet v roce 1938 samozřejmě bez ptaní odebral a přidělil jim občanství „říšské“. A přestože jinak byly po válce všechny hitlerovské právní akty prohlášeny za neplatné, tento zůstal netknut: českým Němcům nebylo předválečné občanství vráceno a zůstali viset ve vzduchu jako lidé bez domova. Kdo chtěl československé občanství zpět, musel splnit tři podmínky: prokázat válečnou loajalitu k českému národu, perzekuci či aktivní odboj. První a třetí podmínka se však bez ochotných svědků dokazovala velmi těžce. Ve „zdivočelé zemi“ samozřejmě docházelo k omylům, přehmatům i krutostem, kdy si třeba znepřátelení sousedé vyřizovali účty. Do nebe volající byly případy, kdy byli do Německa vyhnáni i Židé, kteří přežili holocaust: při sčítání lidu na počátku 30. let se totiž přihlásili k německé národnosti a jako „Němci“ teď museli odejít.

Rok 1947 je považován za konec odsunu. Internační tábory pro Němce, kde panovaly mnohdy otřesné podmínky, srovnatelné s nacistickými koncentráky, se vyčistily. Po skončení odsunu zůstali v zemi už jen antifašisté, lidé ve smíšených manželstvích a rodiny asi dvaceti tisíc odborníků. Byli to většinou horníci a mistři z fabrik. Nikdo už je nenutil nosit pásky na rukávech nebo se doma zavírat po setmění. Stále ale byli bezdomovci, bez práv vyplývajících z občanství.

„Máma byla dělnice v textilce a musela do práce zaučit Čechy přicházející z vnitrozemí. Česky neuměla a byla tu zoufalá,“ vzpomíná na bezdomovectví raných 50. let pan Alfred Heinisch z Rýmařova. Otec byl v ruském zajetí. Stalinský teror dusil celou společnost, ale Němci byli pod dvojím tlakem. Heinischovi přišli o rodný dům i majetek. Alfred chtěl být elektrikářem, musel ale k mámě do fabriky. „Doufali jsme, že se vystěhujeme za příbuznými. Pořád nám to zamítali.“ Naděje na vystěhování pro „bezdomovce“ skončila v roce 1953. „Předvolali mě na národní výbor a řekli, že si musím požádat o československé občanství. Odmítl jsem. Řekli, že mě budou pokutovat, dokud nepodepíšu. Jiným zas hrozili, že je zavrou.“ Takže se Alfred Heinisch, stejně jako všichni ostatní Němci, stal roku 1953 Čechoslovákem. Shodou okolností v tom roce dostal zprávu o smrti svého otce v gulagu.

Sestry z přestupní stanice

Dora Müller žije celý život v Brně. Má trochu podobný úsměv jako Herta Sedláčková. Většinou laskavý, někdy poněkud ironický. Je ale možné, že za časů světové války by brněnská intelektuálka s proletářskou dívkou z komunistického spolku neměla mnoho společného mimo nenávisť k nacistům. Dora Müller byla totiž před válkou hvězdou německého kulturního života v Brně. Hrála překrásně na piano. Studovala chemii a fyziku, psala básně. Za války rodina četla a rozšiřovala zakázanou literaturu. Pan Müller byl vyslýchán na gestapu, zažili domovní prohlídky. Dora Müller dodnes žije ve starém měšťanském domě v bytě, v němž bydleli za války. „Tehdy sem přiběhla sestra úplně vyděšená,“ vzpomíná Dora na studené ráno 15. března 1939. „Měly jsme trochu větší důvod ke strachu než ostatní, v sestřině bytě byla totiž přestupní stanice pro židovské děti prchající před nacisty do Palestiny. Naštěstí tam nebyla žádná batolata, ale školáci. Tak jim sestra rozdala teplé oblečení a hned s nimi vyrazila poklusem k polské hranici. Pak nám přišel pohled až z Bulharska. Nakonec se všichni dostali v pořádku do Palestiny.“

Sestry byly součástí převaděčské sítě, kterou se dostávaly ze zemí pod hitlerovskou vládou židovské děti. Podle rodinných záznamů se jich cestou „via Müller“ zachránilo 1938. Blanku pak Dora viděla až po válce. Starší sestra brzy zase zmizela do světa. Müllerovi do odsunu nemuseli, protože se za ně postavili čeští obyvatelé domu. Nikdo na ně nevztáhl ruku, ale stín kolektivní viny na ně dopadl také. „Tehdy bylo v Brně nebezpečné promluvit německy. Chodila jsem s maminkou na procházky a celé hodiny jsme mlčely,“ vzpomíná Dora.

Dodnes jí hněte, že jí nebyl uznán diplom chemika. Akademické tituly získané na německých fakultách za války v Čechách dodnes neplatí. Bez vzdělání měly zůstat i její děti. „Synovi v 70. letech nechťeli povolit studovat gymnázium, protože se prý u nás doma mluví jen německy. Vystěhoval se. Já sama jsem nesměla pracovat v oboru, vydělávala jsem si překlady,“ říká dáma, která nyní ve svých osmdesáti pěti letech přednáší fyziku a chemii na brněnské technice a je členkou mezinárodního PEN klubu.

Jídlo pro lágr

Ve stejném městě jako Dora, jen dál na periferii bydlí i František Kachlík. V přízemí rodinného domku pomalu a rozvážně otvírá veliké červené desky. Uchovává v nich cennou památku z války: štosy orazítkovaných lístků. Ke každému z nich před šedesáti lety patřil balíček. „Tuk, škvarky, cukr, vánočky, bábovky, chleba, sušené ryby, uzené maso,“ vyjmenovává pan Kachlík a klepe prstem na jednotlivé lístky. Celkem představují 418 kg potravin. Na každém lístku je jako místo určení uveden koncentrační tábor Ravensbrück. Po tři roky putovaly balíčky do lágru k českým vězeňkyním. Jídlo bylo od německého sedláka Martina Jakla z Lysovic v okrese Vyškov. Bylo to trochu zvláštní území. Tamních sedm německých vesnic představovalo ostrov, jehož pobožní obyvatelé žili odříznuti od okolního světa. „Dnes by se řeklo, že to byli sektáři,“ říká pan Kachlík, který sám žil v sousedící české vsi Dražovice. „Vůbec se nestarali o politiku. Hitler je nezajímal.“ Matka pana Kachlíka tehdy do německých vesnic chodila za prací a snad jako jediná Češka se s odměřenými sedláky sblížila. Syn František, tehdy novopečený učitel, ji často navštěvoval. Za heydrichiády byla zatčena rodina jeho snoubenky Růženy Hálové. Otce rodiny Matěje ubili v Osvětimi. Čtyři ženy z rodiny Hálových putovaly do Ravensbrücku. „Věděli jsme, že aby přežily, musí jíst. A sedlák Jakl nám nabídl pomoc,“ vzpomíná pan Kachlík. Pan Jakl jídlo sháněl mezi německými sousedy. Cílená pomoc politickým vězeňkyním ho i jeho rodinu mohla stát život. Trest smrti byl tehdy i za machinace s potravinami. Proč německý sedlák riskoval krk pro lidi, které ani neznal? Podle pana Kachlíka nebyl Jakl žádný odbojář. O Antifě nejspíš v životě neslyšel. „Oni prostě nedokázali nečinně přihlížet utrpení druhých,“ říká dnes o Němcích z Lysovic pan Kachlík. Na něm a mamince bylo, aby balíčky rozesílali z různých pošt v okolí. Procházelo jim to celé tři válečné roky. Strava od Jaklů pomáhala přežít desítkám vězeňkyní. Nejvíce z balíčků Hálovi oddělovali pro lidické ženy. Ty neměly nikoho, kdo by jim jídlo posílal.

„Když začal odsun, nebyl jsem doma,“ vzpomíná František Kachlík. „A taky mě nenapadlo, že by se mohlo stát něco zlého.“ Ale stalo. Pro Němce ze sedmi vesnic byly první dny po válce pekelné. Do jejich enklávy, která rozhodně nebyla žádným pelechem NSDAP, což okolní Češi dobře věděli, vpochovali dnes nezjistitelní revoluční gardisté. A hned po nich lůza, která zase odtáhla po prvním rabování. Tekla krev. Němci byli nahnáni do zámečku ve Vyškově, kde byl zřízen internační tábor. František Kachlík Jaklovy našel až čtvrtý den odsunu. Ale přečkali první dny, ukryli se v rozbořeném domku, kde rabovači nehledali. Kachlík se za Jaklovy zaručil na ONV. Ze všech obyvatel sedmi vesnic mohli zůstat jako jediní Němci. A pak, už jako definitivně uznání antifašistů, přišli o statek, půdu i zvířata. Tísnil se v mizerném náhradním bydlení. Kluci se na rozkaz vyučili zedníky, kterých se v kraji nedostávalo. A Martin Jakl, který neuměl dobře česky, se v socialismu na nově hospodářství už nikdy nevzmohl. Zemřel na počátku 60. let. „Myslím, že jeho synové mě pak nenáviděli,“ říká teď se smutkem skoro devadesátiletý pán. „Jejich kamarádi se chytli v západním Německu a oni tu zůstali v české bídě. Díky mému svědectví!“ Schopní řemeslníci ale dlouho v bídě nezůstali. Asimilovali se a dnes má sedlák Martin Jakl, jeden ze zapomenutých hrdinů druhé světové války, dvanáct vnuků a vnuček. Telefonickým pátráním se podařilo zastihnout jen Martina, traktoristu. Ten si ovšem na dědečka nepamatuje. S ostatními příbuznými se občas vídá, „jsou přece v jednom kraji“. Německy už ovšem nemluví a druhá světová válka „nikoho z nich moc nezajímá“. Pan Kachlík má ale stejně jeden sen. „Nejvíce ze všeho bych si přál,“ říká, „aby Martin Jakl

dostal medaili. A moji vnuci a jeho vnuci by spolu pro tu medaili do Prahy jeli."

Sourozenci z Vyškova

Jednopokojový byt na brněnském sídlišti Lesná je plný německých a českých knih, na stěnách jsou obrazy. Na stolku v dřevěném rámečku je černobílá fotografie mladého muže v uniformě. Je to Miloš Schwarz, bratr paní Marie Šiškové. „Miloš byl o jedenáct let starší, ale pořád jsme byli spolu. Všude mě s sebou bral. Maminka učila v české škole, tatínek byl Němec, berní úředník. Češi a Němci žili ve Vyškově tak půl na půl, s bratrem jsme uměli oba jazyky. Miloš byl moc nadaný, když v kostele zpíval Svatý Václave, všichni trnuli. Po gymnáziu studoval malířskou akademii v Tübingenu. Na to jsme byli všichni pyšní." Z akademie Miloše povolali k wehrmachtu. Někdy po Vánocích byl poslán na východní frontu. V únoru dezertoval, ale SS jej chytili a zastřelili. Když na radnici ve Vyškově vyvěsili oznámení, že mladý Schwarz byl popraven jako zběh, nastaly rodině těžké časy. „Pro spoustu lidí jsme byli zrádci." Pohrdání okolí se ale podle Marie Šiškové dalo vydržet. Horší byly výslechy otce. Nedočkal se konce války, po měsících šikanování zemřel. Přišlo osvobození. „9. května v ulici poprvé otevřel řezník. Maminka udělala sekanou. Chtěly jsme slavit první den míru. Ale bratr i tatínek byli mrtví. Myslela jsem, že nic horšího už se nemůže stát. Vtom přišli." Revolucionáři z vnitrozemí vtrhli do bytu „a za strašného bití nás hnali do tábora", vzpomíná s nechtutí Marie Šišková. „Z bytu ukradli obrazy, šperky, šaty, všechno, co mělo cenu." Paní Schwarzovou zbili býkovci tak, že zranění léčila dva roky. Zmlátili i tehdy čtrnáctiletou Marii. „Provdáním ses stala Němkou," posmívali se její matce. Bili je Češi, ale ne ti z Vyškova. V lágru trpěly s ostatními Němci několik měsíců hladem. Pak Marii poslali do „polepšovny v Mohelnici". Teď ukazuje barevnou fotografii skupinky usmívajících se seniorů v tričkách a džínách. Blahobytní němečtí turisté se přijeli vyfotografovat před bývalým děcákem. „Dva roky nás tam žilo osmdesát dětí, já jediná Češka. Všechny pak odvezli do Německa a já se vrátila k mámě. Pro nás válka skončila až tehdy," říká Marie Šišková.

Jenže je vidět, že křivda v ní tepe celá desetiletí. A kdykoli promluví o svém bratrovi, vhná jí to slzy do očí. V drobné starší paní je ohromná touha očistit rodinné jméno. „Za komunistů mě ani nenapadlo o tom mluvit. Ale bratr nebyl nacista! Ani nikdo z naší rodiny." Na svou mnohaletou bolest paní Marie na brněnském sídlišti není sama. S přítelkyní Jaroslavou Blanařovou, která jako dítě také zažila krutosti odsunu, a Marií Knotkovou, která má za sebou nacistické i komunistické koncentráky, tvoří neformální poradní klub.

Ta trpkost trvá

Martin Dzingel otvírá dveře nízkého domku. Vrací se z lyžování, a tak nejdřív ze všeho postaví na čaj. Tenhle malý domek ve vesničce Horní Město v Jeseníkách zdědil po babičce Ottilii Glier. Sem ji z rodné vesnice Dobřečova po válce vykazaly úřady. Glejt Antify dostala díky svědectví sousedů. Podle Benešových dekretů přišla o domek s kusem půdy. V Horním Městě pak pracovala jako tkadlena, zaučovala Čechy, kteří přesídlili z Rumunska. Neuměla česky, tlumočila jí dcerka, Martinova máma. Roku 1951 nechali Ottilii na policii podepsat papír, kterým se stala československou občankou. Německá národnost jí ovšem zůstala, takže do raných 60. let odevzdávala 20 % z platu na Fond národní obnovy. Podle toho pak vypadal její důchod. Z vnoučka, kterého houpala na kolenou, je dnes učitel a také jednatel Shromáždění Němců v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Proč se Němci v Čechách dodnes cítí jako občané druhé kategorie, po učitelsku shrne do tří přehledných bodů: Lidem, kteří se neprovinili ničím jiným, než že jsou Němci, byly zabaveny majetky. Protože se tak stalo před rokem 1948, nemají nárok na restituce. „Šlo by stejně jen o gesto," domnívá se Martin, „jde tak o dva tisíce lidí. Žili v horských vesničkách nebo byli dělníci." Ať už odborníci nebo antifašisté nebo Němci ze smíšených manželství – všichni jako Ottilie odevzdávali pětinu své mzdy. „Dnes živoří z mizerných důchodů," říká Martin. „A to třetí příkoří je ukradené akademické vzdělání. Vzdělání získané během světové války na německých školách prostě neplatí. Kolika lidí se to týká? Hrstky," říká Martin a zmiňuje právě paní Doru Müller z Brna. Cítí se diskriminovaný i on? „Určitě ne!" Jednu vzpomínku Martin Dzingel ale přece jen má. Nacvičovali ve škole Partyzánský samopal, každoroční branný závod. On tehdy neutíkal, jen se loudal někde vzadu. „Uviděl mě ředitel školy. Chytil mě a vykřikl: ‚Á, tak Dzingel o Partyzánský samopal nebojuje. To je sabotáž!' A dal mi strašnou facku. Tak něco takového by se už dneska nestalo."

(Respekt, www.respekt.cz)

Tento článek byl uveřejněn na <http://www.cs-magazin.com> v květnu 2006.
Na www.go-east-mission.de vychází se svolením.